

v dolino, kjer je življenje lažje, bolj veselo, zato pa tudi polno nevarnosti za intimno osebno srečo.

Vse novele v zbirki so živo pripovedovanje o naravni lepoti ter o lepem in grdem v ljudeh, ki životarijo v manj civiliziranem gričevju, trdno uklenjeni v okvir stare, podedovane miselnosti. Svet teh malih, sredi narave živečih hribovcev, Kranjec očitno dobro pozna in ga zna ustrezno oblikovati. Ta njegova sposobnost se v našem primeru ne kaže nič manj, kot jo poznamo iz njegovega obširnega ter raznolikega prekmurskega opusa, samo da zdaj pisatelj morda bolj kot prej zna združevati elementarno intimnost z epsko jedrnatostjo. To pa nemara prav zato, ker se je v fabulah iz gorenjskega gričevja odmaknil od ravninske dolgoveznosti, kot mu jo je narekoval njegov regionalni izvor. Ta skladnost med intimnostjo in jedrnatostjo pomeni, če ne že nov, pa vsaj osvežujoč prijem pri tako produktivnem pisatelju, kot je Miško Kranjec.

Jože Šifrer

ELA PEROCI, PO ŠOLI ME POČAKAJ — RIŠEM DAN. Kaj sodi v literaturo in kaj ne, tega seveda vnaprej z nobeno direktivo ali opredeljevanjem ni mogoče določati; sodimo lahko samo, kaj literatura je in kaj ni oziroma koliko je in koliko ni. Toda tudi v tem primeru kriterij, ki izmerja njeno kvaliteto, spreminja svoje posplošeno bistvo in se dopolnjuje v skladu s posameznikovo razpoznavno lastnostjo — čutom. Od tod izvira relativnost slehernega mnenja; a vendar je jasno, da se nekatere zapisane ali izrečene misli bližajo objektivnosti bolj kot druge, se pravi, da so resničnejše od drugih, saj so vernejši dokaz dejanskega stanja stvari, ki imajo v svetu v nekem času odločilen pomen. Verjetno je ta »bližina« edini način za preizkušanje sodbe, bodisi literarne bodisi znanstvene.

Vse te besede so nemara nepotrebne, toda ravno ob razmišljanju o pričujočih knjižicah Ele Perocijeve Po šoli me počakaj in Rišem dan* se mi zdijo nepogrešljive; so tako rekoč miniaturno napotilo za umevanje in razpoznavanje avtoričinih del, zakaj povedati hočejo, da je njihova vrednost odvisna od bravčevega okusa: kdor ne doživlja eksistentnih dilem sodobnega časa, temu bosta knjižnici s svojo estetiko in problemsko vsebino blizu, medtem ko se modernemu človeku, ki išče nove možnosti za svoje bivanje, kažeta oba teksta pomaknjena v preteklost za celega pol stoletja; svet, ki ga prinaša pisanje Ele Peroci, je namreč meščanski milje, ki ga menjaje se vznemirjajo samota, ljubezen, strah, smrt, toda ki ob vsakršnem globljem emocionalnem vznurjanju pomirja svojo zavest z vnaprejšnjim optimizmom, z dobro vero v vse, s hotenjem po socialni pravičnosti, s skrbjo za otroško varstvo, skratka, z zelo razumnim prepričevanjem in voljo, ki navidez uspešno premaguje sleherni skepticizem. Knjižica Po šoli me počakaj pripoveduje o dijaških letih (avtoričine) predvojne generacije, ki je preživljala svojo mladost med okupacijo. Razumljivo je, da so glavne junakinje predvsem ženski liki, ki se v dobi dozorevanja še posebej ločijo od okolice: prebujajoča se erotika, hrepenenje, samota ipd. — so pglavitne značilnosti teh mladoletnic, ki vsaka po svoje iščejo ideale in poti v prihodnost. Perocijeva jih pri tem ne opazuje

* Ela Peroci, Po šoli me počakaj. Državna založba Slovenije 1966. Ela Peroci, Rišem dan. Obzorja 1966.

z očmi odraslega ali celo pedagoga, čeprav je pripoved oblikovana retrospektivno in bi se kaj podobnega moglo pripetiti. Toda če je takšen odnos do tematike nujen, pomeni vendar nevarnost, da izbriše mejo med sentimentalnostjo in resnostjo, romantiko in resničnostjo — tej nevarnosti se Perocijeva, žal, pogosto ni izognila, zato izzveni zgodba ne povsem samosvoje in izpovedno silovito. Tak je npr. popis doživetij v okupiranem mestu, saj s svojim zanosom vzbuja neavtentičnost in konvencionalnost. Treba je torej ugotoviti, da delce ne dosega zaželenih umetniških ravni, čeprav je za avtorico do neke mere nova, lirizirana proza.

Pesniško zbirko Rišem dan sestavljajo drobne meditacije o drobnih stvareh iz vsakdanjosti: motivno črpajo inspiracijo iz najbolj intimnih doživetij, pa tudi iz najbolj splošnih, pravzaprav družbenih problemov današnjega sveta; Perocijeva se izpoveduje skozi erotiko, smrt, samoto, pa tudi skozi socialne slike in celo skozi deklarativne zahteve po miru. Vsebinski razpon je potemtakem sorazmeroma zelo širok, mestoma hoče biti aktualen, vendar praviloma nikoli ne seže do ontoloških temeljev današnjega človeka — v najboljšem primeru je mehko, lirično obarvan (Oblaki drsijo z neba). V skladu s takšno motiviko se tudi pesničin izraz ozira po sredstvu barvitenga impresionizma, zakaj skoro izključno ga sestavljajo prispodobne kot: barve, rože, dež, zvezde, drevesa, modro nebo, veter ipd., se pravi besede, ki so nekdaj bile zelo prikladne za niansiranje čustvenih razpoloženj, vendar so danes — spričo človekovega spremenjenega življenjskega stila — izgubile svojo takratno ekspresivno polnost in moč: tudi iz tega vzroka večina pesmi pomeni prej pripoved kakor izpoved. Seveda pa je dojemanje in vrednotenje te zbirke kot tudi proze Po šoli me počakaj odvisno od posameznikovega notranjega prepričanja in literarne opredelitve do današnjih knjižnih tokov. V primeru trdnejšega »tradicionalnega« pojmovanja življenja, bo marsikomu branje teh knjižic potešitev, čeprav v njih ne bo odkril ničesar novega.

Jože Horvat

DARLE NIKO (Erik Prunč), TIHOŽITJA — nova pesniška zbirka zamenjskega Slovenca. Mladi koroški literarni rod vztrajno nadaljuje delo, ki ga je začel z nastopom v reviji Mladje. Zadnji dve leti so namreč že izšle prve samostojne knjige nekaterih predstavnikov te skupine. To nas opozarja, da se v mladi koroški kulturni sredini dogajajo pomembnejši premiki, katerih objektivno vrednost sicer ne moremo prav premeriti, iz njihove intenzivnosti pa vendarle smemo sklepati, da imajo svoje ozadje in določeno smer. O tem nam govori knjižni prvenec Erika Prunča, ki je v Celovcu pod imenom Darle Niko izdal zbirko pesmi *Tihožitja*.

Omenjeni problemi v prvem delu zbirke niso prisotni, ker se Prunč omejuje na čista pesniška tihožitja, ko s precej poudarjanim nominalnim slogom ustvarja statične ekspresivne podobe, kot so *Mesto*, *Skrivanka* in *Soba*, v ciklu *Leto* pa nam nekoliko gibkeje parafrizira štiri letne čase z izhodiščnicami v cvetočih

Darle Niko, *Tihožitja*. Knjiga Mladje. Opremil Pavle Pernjak. Izdano v 500 izvodih v samozaložbi z pomočjo Janežičevega sklada. Natisnila Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu v juniju 1965.